

tur ad majorias jam factas, et præsertim, quarum jam est in donatarium translatum dominium? Et videtur, quod non, ex dicto Baldi in l. 1. col. 3. vers. *et facit ad questionem*. D. *solut. matrim.* ubi videas, quia vult, quod dominium non revocetur jam translatum, etsi Princeps revocasset etiam quoad effectus sequentes.

Item quæro, an per talem revocationem facultatum subvertantur etiam majoriæ, quæ ex lege regni in tertia et quinta fieri possunt absque aliqua facultate? Et videtur, quod non, quia Princeps suum non legis aufert privilegium; et ad hoc facit bonus textus in l. *similes*, D. *de injust. rupt.*

Item quæro, cum ex lege Taurina licentia Regis debet præcedere majoriam, et non sufficit, si subsequatur; an hoc procedet, etiam si facies majoriam unicum tantum habuisset filium? Et in hoc in questionibus illius viri doctissimi de Miesses reperi, quod limitabat dictam legem Tauri, nisi ille, in quem fecit pater majoriam, esset unicus patri suo, et hoc dicebat esse singulare, et verum, allegabat textum, et ibi Bart. in 5. opposit. in l. *posthumus*, in princ. D. *de injust. rupt.* de quo ego dubito. cum non reperiam rationem diversitatis, an sit unus, vel plures filii, cum eadem quantitas legitimæ debeatur uni, quæ et pluribus, imò et major, cum si unus sit, non cadat melioratio tertii neque quinti, et ex vinculis et prohibitionibus majoriæ eadem læsio inferatur quoad gravamina filio unico, sicut si essent plures: limitabat etiam dictam legem Taurinam, in casu, quo ante majoriam fuit data facultas; nam si ejus vigore facta fuit, si postea revocetur, vel ex aliqua causa desinat, si postea Rex iterum eam concedat, reconvalescet majoria, per l. *si quis filio exheredato*, §. *irritum*, D. *de injust. rupt.* et ibi Bart. in princ. et in penult. opposit. et in l. *posthumus*, in princ. in 5. opposit.

Sed pone, quod cavetur in majoriæ investitura, quod filius bastardus legitimatus possit succedere in majoria, si sibi à patre reliquaatur, pater ante legitimatorem reliquit majoriam filio bastardo non dum legitimato, legitimavit tamen eum postea; an succedet in majoria? Videtur, quod non, tam ex dictæ legis Taurinæ dispositione, quæ facit in argumentum, quam per l. *in tempus*, et l. *si alienum*, §. 1. D. *de hered. instituendo*.

Quid tamen, si cum impetrat legitimatorem, vel aliàs cum legitimat, dicit, quod facit hoc ut succedat in majoria? Videtur, quod sufficit, argumento l. *si quis hæres*, D. *de injust. rupt.* et l. *Pamphilo*, §. *propositum*, D. *de legat.* 3. et bene conferunt, quæ tradit Jason. in repet. l. *quominus*, D. *de flumin.* 21. quæst.

Item nota, quod si majoria fieret sub conditione, si Princeps eam confirmet, tenebit, si sequatur confirmatio, ex l. *Tauri*, et vide 12. quæst. 5. in cap. *quia Joannes*.

Item pone, quod habens facultatem fecit majoriam in filium, et cum haberet uxorem prægnantem, dixit, quod posthume vel posthumæ, quæ erat in utero, legabat mille pro alimentis, contigit, quod nascuntur duo, masculus et femina ex eodem ventre; an vitabitur constitutio majoriæ? Dic, quod non, sed quilibet posthumerum habebit mille, quæ fuerunt relicta, l. *si ita scriptum*, in princ. *de liber. et posthum.* Gloss. et Bart. in l. 3. §. *fin.* D. eod. Gloss. in l. 3. D. *de injust. rupt.* in verbo *si nascuntur*.

Adverte etiam, quod licet ex lege Taurina, licentia debeat præcedere, hoc procederet quando aliàs non esset valida constitutio majoriæ; si tamen sine licentia esset valida, tamen ad valorem aliarum, vocationum vel prohibitionum alienationis, seu alias qualitates esset necessaria facultas regia, si talis facultas subsequatur constitutionem, bene tenebit, et una convertetur in aliam, unde defuncto constituyente cum prima majoria tenebit, subsecuta facultate ad illas qualitates, quæ erant necessariæ ad ejus valorem, argumento textus cum glossa, et ibi Bart. col. 2. in l. 2. in princ. D. *de vulg. et pupil.* licet enim prius fecerit majoriam sine regia licentia, illa confirmabitur, sed validabitur, si postea habeat licentiam regiam ad constituendum majoriam, ut probatur per textum in l. *si quis filio*, §. *irritum*, D. *de injust. rupt.* et ibi Bart. et vide multa, quæ in proposito adduci possunt, de quibus per Jason. in repet. l. *quominus*, D. *de flumin.* quæst. 21. cogita tamen.

Sed quæro juxta ea, quæ post principium hujus glossæ dixi, quod Rex concessit facultatem alicui faciendi majoriam in quarta parte bonorum suorum, an per hoc videatur sibi sublata facultas, ne faciat in tertia justa II. regni? In quo videtur dicendum, quod non, per textum in l. *non tantum*, §. *si emancipatus*, D. *de bon. poss. contra tab.* et ibi Bart. et facit l. *legatum*, D. *de fund. instruct.* neque obstat l.

si ita quis, D. *de vulg. et pupil.* quia respondet, ut ibi per Bart.

Quid autem, si Rex dedit facultatem faciendi majoriam alicui in unicum filium, quem tunc habebat, et postea nascitur sibi alius filius, an poterit facere majoriam adhuc ex vigore facultatis? Dic, quod non, per textum in l. *ex facto*, in princ. D. *de vulg. et pupil.*

Item adverte, quod si non habens facultatem, facit majoriam per viam donationis in unum, et in ejus defunctum in alium, translato dominio in primum, non transfertur in secundum mortuo illo: unde si primus alienaret, vel alii concederet, teneret alienatio, ita colliges ex decisione quadam Guidonis, *in deis. Delphinatus*, quæst. 512. et intellige de carente facultate à Principe, vel à lege, propter ea, quæ habentur in l. 7. tit. 4. *Partit.* 3. et in l. *Taurina*.

Quid autem, si quis faciat majoriam de omnibus bonis suis, an veniant bona futura? Et dic, quod non, l. *si ita*, D. *de auro et argent. legat.* Bald. in §. *similiter*, *de contr. invest.* in fin. Sed quid si Princeps legitimavit ad petitionem patris, vel alius filium bastardum, et concessit, ut possit in eum facere majoriam; an versa vice videatur data eadem licentia filio, ut forte dilatus de his, quæ acquisivit, faciat majoriam in patrem, ex vigore facultatis, si erat necessaria? Vide per Felin in cap. *postulasti*, *de rescript.* in quæst. illa, *an extendatur dispensatio*, ex cujus dictis videtur, quod non.

Pone autem, quod Rex dedit licentiam faciendi majoriam in filium fratris, quia is cui dedit, non habebat filium; an si postmodum nascatur sibi filius, poterit ex ista facultate facere in eum majoriam? Et videtur, quod non, quia esset extensio de persona ad personam in materia odiosa, ex notatis per Bald. in l. *sed et milites*, in princ. D. *de eacus. tutor.* et per Francis. de Aret. in l. *Gallus*, §. *et quid si tantum*, *de liber. et posthum.* et quia hic est major ratio prohibitionis ut filius non gravetur in legitima, et sic Princeps esset difficilior in concedendo; et facit pro hoc, nam si Rex concederet alicui castrum ut post vitam illius maneret jure majoriæ in quemdam nepotem, filium fratris donatarii, tunc propter nativitatem filii non excluderet ille nepos filius fratris, ut vult Bald. in l. *cum acutissimi*, C. *de fidei commis.* in fin. sed considera, si forte hoc potest limitari, si concessio Principis totaliter tenderet in favorem patris, ut quia Princeps ad illum, non ad filium fratris habebat affectionem; et probaretur ista limitatio ex dictis ejusdem Bald. in dict. l. *cum acutissimi*, in fin. et facit l. *sed si plures*, §. *in arrogato*, D. *de vulg. et pupil.* et l. *zocium qui in eo*, D. *pro oicio*.

Sed an, si quis fecit majoriam sine licentia Principis, an si Princeps post illius mortem illam confirmet, teneat? Vide Angel. per textum ibi, quod sic, in l. penult. in *addit. ad Bart.* C. *de præpos. sacri cubic.* lib. 12. et vide textum notabilem in cap. *quia Joannes*, 12. quæst. 5.

Quid autem, si in facultate regia ad majoriam dicitur, quod dotatis filiabus possit facere majoriam; qualiter hoc intelligatur, quod sint dotatæ, vide, quæ notat Bald. in l. fin. column. 3. in quibusd. questionibus. C. *de pactis*. et idem Bald. in l. *si plures*, column. pen. C. *de condit. inser.* et Bart. in l. *cum plures*, §. penult. D. *de administ. tutor.* et in l. *Titio*, §. *Titio centum*. D. *de condit. et demonstrat.* et quia Doctores amplo stilo commentati sunt dictam l. *nemo potest*, de qua ista sumpta est, ego similiter istam legem his laboribus pro communi utilitate ornare decrevi, et labores isti pro majori parte fuerunt illius docti viri licentiatii de Miesses, in quibusdam suis recollectis questionibus in ista materia, et tam istæ quæstiones, quam aliæ multæ sparsæ in ista materia per istos libros Partitarum fuerunt dicti Domini, aliquibus per me additis; ejus anima requiescat in pace, qui sperabat favente Deo in ista materia majoriæ; ad nostrum modum hispanicum pleniori stilo multa, et practicabilia, et notata digna tradere, sed morte præventus, et quia ante mortem monasticam vitam elegit, non potuit: et ne mireris, si aliqua ex his tibi videantur non ita digesta, ut oportuit, tum quia ille in dictis recollectis non habuit rem istam pro perfectè absolutam, sed tantum in progressu suorum studiorum induxit LL. ad istas quæstiones, tum etiam, quia mihi homini valde occupato deficit tempus ad maturius cogitandum. Tu, lector amantissime, cum casus occurrerit, latius cogitabis, et pro levamine laboris tibi ista placebunt; sufficit enim si cui, vel in paucis amici labore consulatur, l. *tutor*, C. *de negot. gest.*

(4) *Mandasse fazer.* Concordat cum l. *servo alieno*, §. *fin.* et l. *si quis inquilinos*, §. *En.* et l. *filii familias*, §. *ades*, D. *de legat.* 1.

(5) *Huessos.* Concordat cum l. *quidam*, in princ. D. *de condit. institut.*

(6) *O en fecho de sepultura.* Ut si mandavit sibi fieri sepultura magni sumptus, quæ statui suo non esset conveniens, aliàs hæredem privat; nam talis voluntas non est servanda, nec hæres perderet hæreditatem, ita exemplificat Paul. de Cast. in dict. l. *servo alieno*, §. *fin.* et facit ad eum, qui successorem in majoria tali onere gravaret, vel secundum Paul. de Castr. ibidem, si mandaret, se sepeliri cum melioribus vestibus, quas habebat, vel annulis, ut faciebant pagani, qui de alio sæculo non cogitabant; et facit ad quæstionem, quod latè tractat Alberic. in dict. §. *fin.* de milite, qui more solito, cum indumentis singulis, et equis coopertis sepelitur apud Monasterium Prædicatorum, an de istis debeatur quarta presbytero parochiali? Vide ibi latè.

(7) *Contra ley.* Adde l. *condiciones contra edicta*, D. *de condit. institut.* et eod. tit. l. *condiciones, quæ contra bonos mores*.

LEY XXXIII.—Como vale la manda que es fecha a muchos, e en que manera la deuen partir (a).

A vno, o a muchos (1) puede ser fecha manda de vna cosa. E quando la fazen a muchos, quier sea fecha a todos ayuntadamente, o a cada uno por si (2), vale la manda, e deuenla partir todos entre si igualmente. E si por aventura, alguno dellos muriere en ante que el testador (3), o, buiendolo, renunciase su parte (4); o acacesciese otra razon alguna (5) por que non la ouiesse aquel a quien fuera mandada; estonce acrescense y a (6) aquella parte a todos los otros, a quien fuesse mandado, como sobredicho es. E tal manda se faria ayuntadamente en esta manera, como si dixesse (7) el testador: Mando a fulano, e a fulana, tantos maravedis, o tal cosa, nombrandolos todos, vno a vno señaladamente, quantos fuesse aquellos a quien lo mandasse. E apartadamente (8) se faria la manda de vna cosa a muchos, como si dixesse: Mando a fulano tal mi viña; e despues desso dixesse en aquel mismo testamento, que mandava aquella misma viña a otro, e despues a otro, nombrando cada vno dellos por si; ca estonce, todos la deuen partir entre si igualmente (9), como dicho es.

(a) l. 3, tit. 5, lib. 3 del F. R.

LEY XXXIII.—Si eadem res uni, vel pluribus legatur conjunctim, vel divisim valet legatum, et æqualiter eam dividunt: et si eorum aliquis ante testatorem moriatur, vel si in vita testatoris parti suæ renuntiet, vel alias ei non pertinent, tunc portio sua accrescit collegatariis. Hoc dicit.

(1) *En muchos.* Prosequitur notata per Azon. C. eod. in summ. column. 7. vers. *item legari potest uni, et legari potest pluribus*.

(2) *Por si.* Quid si aliqui sunt conjuncti, alii verò disjuncti? Dic, ut per Glos. et Bart. in l. *planè*, in princ. D. *de legat.* 1. in gloss. super verbo *potestate*; et intellige, ut per Paul. de Castr. in dicta l. *si pluribus*, column. 1. quod ubi conjuncti fuerunt verbis tantum, ut quia testator dixerat æquis portionibus; licet non potest negari, quia sit divinare ad illum textum.

(3) *En ante que el testador.* Adde l. unic. §. *pro secundo*, C. *de caducis tollend.* et l. *si Titio et Maxio*, §. *Julianus* D. *de legat.* 2. Et quid si tempore testamenti jam legatarius cum alio conjunctus erat mortuus? Vide in dict. l. unic. §. *in primo*, et ibi in Gloss. in parte *ad illos*.

(4) *Renunciase su parte.* Adde §. *si eadem res*, *Institut. de legat.*

(5) *Otra razon alguna.* Vide per Closs. in dict. §. *si eadem*, super verbo *defecerit*.

(6) *Acrescense y a.* Ut in dict. §. *eadem*, et in dicta l. unic. §. *in primo*, §. *pro secundo*; si tamen deficiat legatum, propter defectum legatarii, vel propter ejus delictum tale, quod legatum debeat fisco applicari, tunc non accrescit conjuncto, ut in l. *si Titio*, et *ei, qui capere non potest*, D. *de legat.* 2. Si verò legatum deficiat ratione rei

legatæ, tunc etiam non accrescet conjuncto, ut in l. *hujusmodi*, §. *si Titio*, D. *de legat.* 1. Si verò legatum deficiat attenda persona legatarii, vel mixta consideratione rei, et personæ legatarii, vel ipsius legantis, tunc dic, ut in l. *planè*, §. *si duobus*, et §. sequenti, D. *de legat.* 1. et vide in ista materia singulariter per Bart. in dict. l. *hujusmodi*, §. *si Titio*, et l. cum aliquibus ibi additis per Joan. de Imol. et Alexand. et quia lex ista tractat de materia juris accrescendi inter collegatarios, adde latius in l. unic. §. *his ita diffinitis*, C. *de caducis tollend.* et in l. *re conjuncti*, ubi Bart. latissimè, D. *de legat.* 3. Et aliqua ex mutis, quæ in ista materia cumulavi, hic annotare decrevi, nam, et si conditio adjecta uni conjunctorum in ejus persona deficiat, non ex hoc minuitur, imò augetur jus alterius, l. *si tibi et ei qui*, D. *de legat.* 3. quæ lex est satis notabilis. Nota etiam, quod in habitatione pluribus relicta habet locum jus accrescendi, vide l. *codicillis*, in princ. et ibi Bart. D. *de usufruct. legat.* Item habet locum inter duos correos, quibus est relicta liberatio, l. *si his*, et ibi Bart. D. *de liberat. legat.* Item etiam jus accrescendi habet locum in legitima, vide per Bald. in l. unic. §. *in primo*, column. 3. C. *de caducis tollend.* et vide de hoc plenius per Alexand. in l. *planè*, §. *si duobus*, column. 3. D. *de legat.* 1. Et utrum filio instituto in legitima, tantum accrescat totum residuum per jus accrescendi? Vide Bald. in l. unic. column. 6. C. *quando non petent. partes*, habet etiam jus accrescendi locum in donationibus causa mortis, l. unic. §. *cum autem*, C. *de caducis tollend.* adde Bald. quem vide in l. unic. col. 13. C. *quando non petent. part.* Adverte etiam, quod conjunctus per jus accrescendi præferretur venientibus ab intestato, in eo, quod non potest capere conjunctus ratione incapacitatis, vide per Bald. in l. *eam quam*, column. fin. C. *de fideicom.* dixit etiam Bald. in l. unic. §. *in primo*, in princ. C. *de caducis tollend.* quod etiam inutilis conjunctio parit jus accrescendi. Quærit etiam Bald. in dict. l. unic. §. *ubi autem*, column. penult. an si dispensatum sit cum patre, quod possit legare duobus filiis suis spuris usque ad certam quantitatem, vel quidquid pater voluerit; nunquid inter eos habebit locum jus accrescendi? Et primo dicit videri, quod non, quia dispensatio, ut odiosa, est restringenda; sed contrarium videtur secundum eum, quia voluntas testatoris favorabilis est, et amplificanda: demum dicit de hoc minimè dubitandum, si essent legitimi.

Et potest induci ad quæstionem majoriæ, ut si ex privilegio Principis quis faciat majoratum in duos filios, vel nepotes spurios, quod in defectum unius alter habeat totum per jus accrescendi, quando majoria fieret per modum ultimæ voluntatis: dixit tamen Bald. in l. *senium*, in fin. C. *qui testament. facer. poss.* quod relictum, quod capit vires ex dispensatione, non recipit jus accrescendi: vide etiam per Bald. in dict. §. *ubi autem*, an in caduco per sententiam habeat locum jus accrescendi. Dixit etiam Bald. in l. unic. column. 4. C. *quando non petent. part.* quod etiam contra exclusum per præscriptionem habeat locum jus accrescendi: et in l. *illa*, §. 6. et aliis columnis. Baldus latè tractat de ista materia juris accrescendi et ibi Bald. column. 7. dixit quod jus accrescendi est ejusdem conditionis, et prærogativæ, et rationis, cujus est suum principale. Vide etiam ibi per eum in 15. column. an jus accrescendi locum habeat in jurisdictione ordinaria, vel delegata, vel arbitraria: et ubi per additionem, an habeat locum in salariis. Vide in *addition.* super parte *contractibus*, et etiam ibidem per Bald. an in vocibus habeat locum jus accrescendi: et jus accrescendi est eodem jure aliquid accrescere, nec est necessaria nova agnitio, Baldus *de duobus fratrib.* à *capitaneo invest.* vide l. 2. §. *si duo*, D. *de bonor. posses. secundum tabul.* et portio conjuncti non omnibus, sed conjuncto accrescit; disjuncti verò omnibus, l. *hæredes*, D. *de hered. institut.*

Nunc verò adverte ad alia, in quibus cessat jus accrescendi; et primò cesat inter conjunctos conjunctione legali, in legatis textus notabilis in l. *et Proculo*, D. *de legat.* 2. quod limita; nisi legatum esset pro non scriptum, l. *verum*, §. *si servo communi*, D. *pro socio*, et sublinita per l. *filii*, §. *sequens* quæst. D. *de leg. Cornel. de fals.* in hæreditate verò inter conjunctos conjunctione etiam legali, locus est juri accrescendi, l. *servus communis ab altero*, D. *de acquirend. hæred.* et vide quod dicit Bald. in l. *hac edictali*, column. fin. C. *de secundis nupt.* et vide per Bald. in l. 1. column. 8. C. *quando non petent partes*, et in dict. l. *hac edictali*, §. 1. col. 2. in usufructu etiam inter conjunctos conjunctione legali, locus est juri accrescendi. l. 1. §. 1. D. *de usufruct. acres.* Item jus accrescendi non habet locum post quæsitam portio, nisi in usufructu, dict. l. 1. §. *fin.* vide Gloss.

et Paul. de Cast. in l. *aquam*, D. *quemadmod. servitut. amittant.* et per Bart. in l. *codicillis*, D. *de usufruct. legat.* et in l. *heredes mei*, §. *cum ita*, D. *ad Trebell.* Quid autem, si aliquis petiit restitutionem, ut absteineat? Vide per Gloss. et Bart. in l. *sed cum patrono*, in princ. D. *de bonor. poss.* et limita, ut in l. *utrum*, ubi Gloss. D. *de assignand. libert.* Item in exheredatione non habet jus accrescendi, Bald. in l. 1. C. *de libert. præterit.* et sic exheredatus à quota non videtur exheredatus à toto. Item, licet accrescat jus, non tamen accrescit possessio sine nova apprehensione, secundum Bald. in dict. l. unie. column. 2. C. *quando non petent partes*, et ibi de Carboniana, et aliis bonorum possessionibus. Item jus accrescendi non habet locum in portione, quæ non deficit ipso jure, sed ope exceptionis, Glossa cum textu, et ibi Bart. in l. *si duo patroni*, in princ. D. *de jurejur.* vide per Jason. in l. *si mihi*, et Titio, column. 5. D. *de verbor. oblig.* Item non habet locum jus accrescendi in acquisitionum resolutione, secundum Azon. in summ. C. *de assignand. libert.* nisi in duobus casibus, scilicet in assignatione libertorum, et in usufructu formali, non autem in dominio directo, vel utili, adde Bald. in authent. *si quas ruinas*, column. fin. versic. 3. *casu*, C. *de summ. Trinit. et Fide Catholice.* et per Jason. in dict. l. *si mihi et Titio*, column. 5. Item, jus accrescendi non habet locum de possessione naturali ad civilem, Gloss. et ibi Bart. in l. *sed et si nolit*, D. *de acquirend. posses.* Item verba taxativa impediunt jus accrescendi, l. *Lucius*, §. *quæ habebat*, D. *ad Trebell.* vide Bart. in l. *pater filium*, column. penult. D. *de inoffic. testam.* Bald. in l. 1. 14. column. C. *de sacrosanct. eccles.* et in l. unie. column. 7. C. *quando non petent partes*; et vide Bald. in l. 1. 4. column. 4. C. *de secund. nupt.* Item non habet locum in relicto alimentorum, l. *dominus*, D. *de usufruct.* Bald. in dict. l. 1. 14. column. C. *de sacrosanct. eccles.* et in dict. l. *dominus*, quod nota ad filios spurios.

Quid autem de fructibus canonicatus vacantis, an accrescant aliis canonicis, vel ecclesiæ? Bald. dicit, quod ecclesiæ, in l. *non plures*, C. *de sacrosanct. eccles.* Item nota, quod testator in legatis potest tollere sua voluntate jus accrescendi, vide per Bart. in dict. l. *re conjuncti*, column. 10. D. *de legat.* 3. et in dict. l. *pater filium*, column. penult. D. *de inoffic. testam.* et in repet. et vide per Bald. in l. *quotiens*, D. *de hered. inst.* et in l. fin. *si quis omis caus. testament.*

En an juri accrescendi possit renuntiari, vide per Bald. in dict. l. unie. column. 9. C. *quando non petent partes.* Item qui admittitur ad legatum de jure speciali, non habet jus accrescendi, l. *mulieri*, et Titio, D. *de condit. et demonstrat.* vide ibi per Bart. et Doctores. Non parvi pendas ista, sed gaude cum laboribus meis, et hæc summula sit tibi gemmula.

(7) *Como si dicesse.* Nota istud exemplum, et hic dicuntur conjuncti re et verbis, secundum Glos. in l. 1. §. fin. D. *de usufruct. accres.* et tenet Bart. in l. *re conjuncti*, D. *de legat.* 3. col. 6. vers. *tertio loco principaliter quæro*; contrarium, imò quod isti sint conjuncti verbis, sed disjuncti re, quia testator à principio videtur divisisse inter eos, tenuerunt Petrus et Cynus, in l. unica, §. *ubi autem*, C. *de caducis tollend.* quam opinionem dicit veriolem in puncto juris Alexand. in l. *plane*, §. *si conjunctim*, D. *de legat.* 1. col. 1. ista lex Partitarum, neque facit pro opinione Glossæ, et Bartoli, neque pro contraria; imò posset dici, quod faciat pro opinione Petri et Cyni, nam potest exemplum, quando Titio et Sejo lego decem; nam cum tunc intelligatur de eisdem decem, ut in l. *si quis testamento*, in princ. D. *de legat.* 1. ergo æquis partibus videntur vocati, et sic erunt conjuncti verbis, sed non re: sed dic, quod imò et isto casu erunt re et verbis conjuncti, et facient sibi partes per concursum, sicut cum fundus legatur.

(8) *Apertamente, etc.* Isti sunt conjuncti re, sed disjuncti verbis, ut hic, et in dict. l. *re conjuncti*, D. *de legat.* 3. ubi Bart. col. 5. vers. *primo de conjunctis re tantum*, et si unus istorum acceptat legatum, alter verò nondum acceptat, neque repudiat; possit ille qui acceptavit habere totam rem legatam, et illam vendere? Vide per Bald. in l. unie. §. *ubi autem*, C. *de caducis tollend.* col. penult. vers. *extra quæro*, qui dicit, quod quando legatum est purum, cum ambo legatarii ipso jure sibi faciant partes per concursum, agnoscens non poterit petere totum legatum, sed faciet assignari terminum collegatario ad acceptandum, vel repudiandum, allegat l. *cum pater*, §. *surdus*, D. *de legat.* 2. et l. *cum quidam ita*, cum l. sequenti, eod. tit. si autem uni esset legatum pure, alteri sub conditione, tunc dies legati puri cedit statim in solidum, et ideo interim totum peti potest, quia cessat concursus; vide ibi per eum. Quid etiam in hæreditati-

bus, et an si pluribus promittatur aliquid in genere, an cuilibet debeat in solidum, vel concurrant? Vide per Bald. in quæstione notata in dict. l. unie. §. *cum autem*, C. *de caducis tollend.*

(9) *Equalmente.* Nam inter disjunctos verbis, conjunctos re, unus non præfertur alii. Quid autem de aliis conjunctis, vide per Bart. in dict. l. *re conjuncti*, vers. 6. *principaliter.*

LEY XXXIV.—Como las mandas deuen ser dexadas en testamento, o en codicilo: e como pasa el seniorio dellas a los herederos de a quien las mandaren.

En acabado testamento puede ser fecha toda manda. Otrosi en otra manera de escrito que se faze ante cinco (a) testigos, a que llaman en latin, Codicillum, segun diximos en el título de los Testamentos. E la manda que fuesse fecha en otra manera qualquier, si non en alguna destas dos sobredichas, non valdria (1); fueras ende, quando la fiziesse padre, o auuelo, a fijo, o a nieta (b), assi como diximos en el título de los Testamentos, en las leyes (2) que fablan en esta razon. E aun dezimos, que luego que el testador es muerto, pasa el señorío (3) de la cossa que es assi mandada, a aquel a quien es fecha la manda. E maguer muera en ante que el heredero del testador entre la heredad, o en ante que el entre la possession de aquella cosa que le fue mandada; por todo esso, heredara aquella manda el su heredero (4), que ouiere derecho de heredar los otros sus bienes de aquel a quien fue fecha. E esto seria (5), si la manda fuesse de tal manera, que fuesse fecha puramente, o a tiempo cierto; mas si fuesse fecha so condicion, non seria assi. Ca muriendo aquel a quien fue fecha la manda, en ante que se cumpliesse la condicion (6), non valdria la manda, nin la podria demandar el heredero de aquel a quien fuesse fecha; ante dezimos, que la deue auer el heredero del testador. Fueras ende, si aquel a quien fuesse fecha la manda so condicion, ouiesse compañero, a que fuesse mandada con el de so vno alguna cosa, o si ouiesse substituto en ella. Ca en qualquier destas dos cosas, aura la manda el compañero, o el substituto (7) del finado, e non el heredero del testador, si despues se cumpliesse la condicion (8) que fuesse puesta en la manda.

(a) Los codicilos, ya sean nuncupativos ó abiertos, escritos ó cerrados, deben hacerse con las mismas solemnidades que el testamento abierto. LL. 1 y 3, tit. 12 de esta Partida, y L. 3 de Toro, que es la L. 2, tit. 18, lib. 10 de la N. R. Véase nuestra nota 2.ª á la L. 1, tit. 1 de esta Partida.

(b) Hoy no procede esta diferencia por lo que dejamos expuesto en la nota 2.ª á la L. 7, tit. 1 de esta Partida.

LEY XXXIV.—Si legatum est purum, vel in diem certum, mortuo testatore dominium rei sic legatæ transit in legatarium, et transmittit eum ad hæredem suum post mortem testatoris, etsi ante aditam hæreditatem decedat legatarius ante. Si verò sit legatum conditionale, moriens legatarius conditionis existentiam non transmittit, imò remanet legatum apud hæredem testatoris; nisi legatarius habuerit conjunctum, vel substitutum, tunc impleta postea conditione admittitur substitutus, vel conjunctus. Hoc dicit.

(1) *Non valdria.* Limita, ut habetur in l. 25. tit. 11. 3. *Partit.* et in l. fin. C. *de fideicom.*

(2) *En las leyes.* Vide in l. 7. et 8.

(3) *El señorío.* Nota bene, nam decidit circa varietatem opinionum, quæ circa hoc erant de jure communi, ut tradit in l. *sibi hómo*, §. *cum servus*, D. *de legat.* 1. et in l. *à Titio*, D. *de furt.* nam ut dicebat Petrus, quem referunt Cynus, et Joan. de Imol. in l. *hujus-*

modi, §. *ædes*, D. *de legat.* 1. quod ante agnitionem legati etiam post aditam hæreditatem verum dominium rei legatæ est penes hæredem, sed fictum apud legatarium; post agnitionem verò est verum dominium penes legatarium, allegat l. *si fundum sub conditione*, §. *si Titius*, D. *de legat.* 1. et l. *Titius*, la 1. cum duabus sequent. D. *de action. empti*, communis tamen opinio est, quod verò ab adita hæreditate transit dominium in legatarium; fictè verò à morte testatoris, et hoc si legatarius acceptat, nam si repudiat, nunquam videtur fuisse suum, ut in dict. §. *cum servus*, et in l. *servum filii*, §. 1. D. eod. et hoc quando legatum est purum: et tenendo communem opinionem Alexand. in dict. §. *cum servus*, concludit, quod aut quæritur quoad transmissionem legati, et regulariter legatum acquiritur à tempore mortis testatoris, l. unie. §. *cum igitur*, et §. *in novissimo*, C. *de caducis tollend.* aut quæritur de acquisitione domini, et ista est triplex; quædam domini ficti, et tale dominium adita hæreditate fingitur fuisse quesitum à tempore mortis testatoris, et quod ita intelligatur dict. l. *à Titio*, et l. *legatum*, la 2. D. *de legat.* 2. cum similib. ex eo quia aditio hæreditatis sequuta post mortem testatoris, trahitur retrò et fingitur facta à tempore mortis, l. *hæres quandoque*, cum similib. D. *de acquir. hæred.* ante aditam verò hæreditatem non est verum secundum Alexandrum, dicere, quod aliquod dominium sit acquisitum legatariis, quia hæreditate non adita legata non subsistunt, l. *eam quam*, cum aliis, C. *de fideicom.* Secunda acquisitio est domini revocabiliter veri, et istud acquiritur post aditam hæreditatem ante agnitionem legati, neque retro fingitur: et de hoc dominio loquitur l. *servo legato*, in princ. D. *de legat.* 1. et l. *cum pater*, §. *surdus*, D. *de legat.* 2. ubi legatum acquiritur ignoranti. Tertia est acquisitio veri domini irrevocabilis, quæ causatur agnitione legati, una cum aditione hæreditatis, ut in l. *ei qui ita hæreditatem*, et ibi notata, D. *de condit. instit.* l. *proinde*, D. *si certum petant.* Sed ut hic vides apertissimè, lex ista Partitarum decidit, quod etiam ante aditam hæreditatem à morte testatoris dominium statim transit in legatarium; et hodie stante lege Ordinationum, lib. 5. tit. 2. l. 1. hoc est magis indubium, cum per dictam legem legata debeantur, et valeant etiam non adita hæreditate. Tene ergo menti istam legem; intellige tamen, ut dixi, quod sequuta repudiatione legati, fingitur nunquam fuisse acquisitum. Item intellige istam legem Partitarum, quod ante aditam hæreditatem dominium quod transit, dicatur directè fictum, et non verum, prout etiam dicebat Glossa, et Bald. et Doctores in dict. §. *cum servus*; quod patet, quia si verum dominium transierat, legatarius haberet fructus rei legatæ habitos ante aditam hæreditatem, quos tamen non habet, ut infra eod. l. 37. igitur dominus non fuit verò, quia non facit tales fructus suos, juxta notata per Gloss. in l. unie. §. *libertatibus*, C. *de caduc. tollend.* ubi habetur, quod fictum dominium tale non est sufficiens ad adquirendum. Videtamen circa fructus sic ante aditam hæreditatem perceptos, quod dicam infra eod. in dict. l. 37.

Quid autem si legatum sit ad diem certum? Dic, quod ante diem non transit dominium, Glos. in l. *si ita sit scriptum*, et ibi Bart. §. 1. D. *de legat.* 2. et per Paul. de Cast. in l. *Papinianus*, D. *de servitut. l. Sempronius Attalus*, D. *de usufruct. legat.* et nota, quod similiter transfertur dominium in sequentem in gradu, quando contra prohibitionem testatoris res alienatur, l. *peto*, §. fin. D. *de legat.* 2. Gloss. in l. fin. C. *de reb. alien. non alienan.* et vide glossam notabilem in authent. *ut commutatio rerum ecclesiastic.* col. 5. super verbo *licentiam damus*, et quod ibi dicit Bartolus, an propria auctoritate possit apprehendere possessionem, et vide per Alexand. in l. *qui absentis*, §. 1. column. fin. in vers. *alias cautelas*, D. *de acquirend. posses.* et de eo qui legat, vel vendit binas ædes una contiguatione tectas, qualiter legatarii acquirant dominium tignorum, l. *binas ædes*, D. *de servitut. urb. prædior.* Si verò quis legat servitutem, tunc adita hæreditate quæritur legatario etiam ignoranti, ut in l. *si partem*, §. fin. D. *quemadmod. servitut. amittat.* vide per Gloss. et Doctor. in l. unie. §. *libertatibus*, in gloss. fin. C. *de caducis tollend.* nam in servitute reali quoad transmissionem cedit à morte testatoris, quod intellige, quando legatur uni vel pluribus, non habentibus concordare circa usum servitutis; secus si habeant concordare, ut in servitute itinere, tunc non acquiritur, antequam concordaverint, l. *itinere*, et ibi Paul. D. *de servitut. rusticor. prædior.* Item et hoc limita quando servitus fuit expressè legata, secus si tacitè hoc colligatur ex voluntate defuncti; quia tunc non transfertur dominium seu jus servitutis absque eo, quod de novo imponatur, l. *testatrix*, D. *si servit. veniact.*

et ibi Paul. de Castro: sic et in tacito legato non transfertur dominium, l. *servum filii*, §. fin. et ibi notata, D. *de legat.* 1. Item nota, quod in re legata hæres non habet titulum, sed illum propriè habet legatarius solus, nisi ipse repudiet legatum, secundum Bald. in l. 1. col. fin. C. *de usur. et fruct. legator.* ubi hoc intelligit post aditam hæreditatem, nam ante aditam neuter habet secundum eum titulum efficacem, vel si habet, est ad rem, non in re; quod fortè hodie de jure nostri regni non esset dicendum, imò dici debeat, quod cum aditio hæreditatis non sit necessaria, etiam ante aditam hæreditatem habeat jus, et dominium in re legata.

Quid autem, si in proprietate res sit testatoris, sed usufructus sit hæredis? Vide l. *si fructuarium*, et ibi Bart. D. *de manumis. testam.* quod transit dominium. Nota etiam, quod in legato quantitatis dominium non transit recta via, vide per Bart. in l. *si legatum*, §. *quod ita legatum*, D. *de adimend. legat.* Item si legatur usufructus pecuniæ, non transit incontinenti dominium pecuniæ, l. 1. §. *si decem*, ubi vide Bart. D. *ut legator seu fideicom. nomin. caveat.* Et quid in legato relicto servo legato? Vide l. *cum legato*, D. *quando dies legati ced.* et in dict. §. *libertatibus.*

(4) *El su heredero.* Adde l. unie. §. *cum igitur*, C. *de caducis tollend.* et extende, ut in l. fin. C. *quando dies legati ced.* et limita, ut in ead. l. unie. in §. *libertatibus*, et in l. sequenti, et in l. 2. D. *quando dies legati ced.* et de fideicommissio universali, vide Bart. in l. *cum filio*, ad fin. D. *de legat.* 1.

(5) *Esto seria.* Vide notabiliter in ista materia per Angel. Aretin. in §. *si peculium*, Institut. *de legat.*

(6) *Ante que se cumpliesse la condicion.* An autem aliquo casu jus legati vel fideicommissi conditionalis transmittatur? Gloss. in l. *si is cui*, D. *de action. et obligat.* dixit, quod sic, scilicet per filios; illa tamen glossa, ut Bart. ibi dicit, communiter reprehenditur; et etiam dicit hoc Bartolus post Glossam ibi in l. unie. C. *de his qui ante apertas tabul.* Bald. in l. *si in personam*, C. *de fideicommiss.* Item ex conjecturata voluntate testatoris, fideicommissum, vel legatum conditionale ad hæredem transmittitur, ut notat Bald. in dict. l. 1. col. fin. vers. *quæro de tali quæstione*, C. *de his qui ante apert. tabul.* quia in ultimis voluntatibus sufficit voluntas testatoris, etiam tacita, quæ ex conjecturis intelligatur. l. *licet imperator*, D. *de legat.* 1. et D. *de legat.* 2. l. *cum proponeretur*, et quia sicut testator potest dispendere, quod illud, quod est transmissibile, non transmittitur, l. *in conditionibus primum locum*, §. *hæc scriptura*, D. *de condit. et demonstrat.* ubi Imola; ita etiam potest è contra facere, ut illud quod non transit, in hæredem transmittatur, Bald. in l. *si pater*, quæst. 4. C. *de institut. et subst.* et in l. 1. in princ. C. *ut action. ab hæredib. et cont. hæred.* et quod istæ conjecturæ colligi debeant ex ipso testamento, tradit Socin. in l. *heredes mei*, §. *cum ita*, col. 5. D. *ad Trebell.* et his adde, quæ dico infra ead. l. in gloss. fin.

(7) *El compañero, o el substituto.* Concordat cum l. unie. §. *sin autem aliquid sub conditione*, C. *de caduc. tollend.*

(8) *Se cumpliesse la condicion.* An autem jus implendi conditionem transeat in hæredes? Vide per Bartolum in l. *cui fundus*, D. *de conditionib. et demonstrat.* ubi vult, quod si legatarius antequam decederet, obtulit hæredi implementum conditionis, si hæres fuit in mora recipiendi, cum isto casu conditio habeatur pro purificata et impleta, ut sic legatum sit purificatum, l. *jure civili*, D. *de conditionib. et demonstrat.* tunc transmittatur tale jus implendi conditionem, ut in dict. l. *cum fundus*; tamen licè ita sit secundum Paul. de Cast. post Petrum et alios ibi, intelligitur ita tamen, quod hæres legatarii non admittantur ad petendum, nisi conditionem impleant, quia quoad hoc non habetur pro impleta, ut est casus singularis, secundum Paul. in dict. l. *cui fundus*: necesse ergo habebit legatarius si voluerit rem sibi legatam per fideicommissum, solvere quod testator jussit causa conditionis implendæ, per textum multum notabilem in dict. l. *cui fundus*. Idem etiam voluit Paul. de Cast. in l. *si hæres*, D. *ad leg. Falcid.* ubi dicit, quod etiam si hæres recuset recipere, quod sibi offertur gratia conditionis implendæ, si postea eum pœnitet, et vult recipere, quod audietur allegat dictam l. *cui fundus*, secundum intellectum Petri, refertque idem tenere Jacob. de Aren. Bald. tamen in l. *si plures*, C. *de condit. inser.* column. fin. vers. *sed statim quæritur*, tenet contrarium, dicens, quod cum semel fictè impleverit conditionem, non cogitur ulterius offerre, si ille cui fuit oblatum, non habuit causam non recipiendi, secus si habuit, puta, quia ignorabat factum, et ita intelligit dictam l. *cui fundus*; sed est divi-